

Систематизація міжнародних стандартів, зростаюча роль ESG-критеріїв, розвиток цифрових технологій та етичних практик у банківській справі — усе це свідчить про те, що відповідальне кредитування стає невід'ємною частиною глобальної економіки. Водночас, воно вимагає не лише нових інструментів і регуляторних підходів, а й формування фінансової культури серед населення.

Перехід до сталого розвитку можливий лише за умов інтеграції відповідального кредитування в усі рівні фінансової системи — від мікрофінансування до міжнародних інвестиційних програм. Відтак, роль кредитних установ змінюється: вони стають не просто джерелами капіталу, а активними учасниками соціальних змін та екологічної трансформації.

Перелік використаних джерел

1. Національний банк вітає ухвалення закону, який запроваджує відповідальне кредитування в Україні. *Офіційний вебсайт НБУ*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-vitaye-uhvalennya-zakonu-yakiy-zaprovadjuje-vidpovidalne-kredituvannya-v-ukrayini>
2. Концепція відповідального кредитування — чому важливо встановити дієве регулювання у сфері споживчих позик. *Інтерфакс-Україна*. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/907284.html>
3. Гуляєва Л.П. Впровадження принципів сталого розвитку у банківському секторі економіки України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2010, №.119. С.63 - 67.
4. Перша річниця глобальних принципів ООН з відповідального банкінгу. URL: <https://www.ukrgasbank.com/news/12516-pervaya-godovschina-globalnyh-printcipov-oon-po-otvetstvennomu-bankingu>

УДК 657

Мостова С. Г., студентка
освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування»
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Долішня Т. І., к.е.н., доцент
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ЕКОЛОГІЧНЕ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКОВІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА

Необхідне вдосконалення податкових підходів до охорони навколишнього середовища. Зростання промислового виробництва та збільшення негативного впливу на екологію призводять до необхідності контролю викидів та інших забруднюючих чинників. У сучасних умовах екологічний податок стає важливим інструментом екологічної політики,

стимулюючи підприємства зменшувати забруднення та інвестувати в «зелені» технології.

Дослідження теми також є актуальним з огляду на міжнародну тенденцію до посилення екологічних стандартів та інтеграції України в європейський економічний простір. Вивчення особливостей екологічного податку дозволить оцінити, наскільки ефективно він впливає на зниження шкідливих викидів та раціональне використання природних ресурсів, а також розробити рекомендації для підвищення ефективності системи оподаткування та забезпечення сталого розвитку країни.

Метою даної роботи є дослідити сутність екологічного оподаткування в Україні, розглянути порядок його облікового відображення, визначити особливості впливу таких податкових платежів на фінансові результати підприємства та обґрунтувати шляхи вдосконалення облікових підходів у сфері екологічного оподаткування.

Екологічний податок – загальнодержавний обов’язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів:

- викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення,
- скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об’єкти,
- розміщення відходів (крім розміщення окремих видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об’єктах) суб’єктів господарювання,
- фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року[2].

Екологічне оподаткування в Україні регламентується розділом VIII Податкового кодексу України, згідно з яким об’єктами оподаткування є обсяги забруднюючих речовин, розраховані за відповідними нормативами.

У бухгалтерському обліку суми екологічного податку відображаються у складі витрат звичайної діяльності (рахунки класу 9), залежно від напрямку здійснення операцій:

- рахунок 92 «Адміністративні витрати» – якщо витрати пов’язані з загальногосподарською діяльністю;
- рахунок 93 «Витрати на збут» – якщо витрати пов’язані з реалізацією продукції;
- рахунок 91 «Загальновиробничі витрати» – у разі включення до виробничої собівартості;
- рахунок 949 «Інші витрати операційної діяльності» – у випадку відокремлення екологічних витрат в окремий блок[3].

Зобов’язання щодо сплати екологічного податку обліковуються на рахунок 641 «Розрахунки за податками» з аналітичним рахунком «Екологічний податок».

Підприємства мають щоквартально подавати декларацію з екологічного податку, де зазначаються обсяги забруднення та нараховані податкові зобов'язання.

Нарахування здійснюється за формулою:

Сума податку = Обсяг викидів × Ставка податку, де ставка податку щорічно оновлюється відповідно до законодавчих змін[1].

Екологічні податки є частиною поточних витрат підприємства та безпосередньо впливають на показник чистого прибутку (збитку). Недооцінка або несвоєчасне відображення податкових зобов'язань може призвести до порушень у податковому обліку та штрафних санкцій.

В умовах переходу до сталого розвитку зростає актуальність прозорого відображення витрат на охорону довкілля у нефінансовій звітності, особливо для великих компаній, які мають доступ до ринку капіталу або працюють на міжнародному рівні.

Подальші дослідження у сфері екологічного оподаткування варто зосередити на кількох ключових напрямках. Насамперед актуальним є удосконалення системи розрахунку екологічного податку з урахуванням реального рівня шкідливого впливу на довкілля. Це передбачає перехід до гнучкішої моделі оподаткування, де ставки залежать не лише від кількісних показників викидів, а й від рівня ризику та екологічної небезпеки конкретної діяльності.

Також важливо розвивати підходи до інтеграції екологічного податку в систему екологічного (зеленого) обліку, яка дозволяє підприємству повноцінно враховувати екологічні витрати, штрафи, платежі та інвестиції у природоохоронні заходи. Це сприятиме формуванню більш прозорої та достовірної облікової інформації.

Цікавим і важливим напрямом є дослідження впливу екологічного податкового навантаження на фінансову стійкість підприємств. Зокрема, варто оцінити, як податок впливає на собівартість продукції, рентабельність, конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість підприємства в різних галузях економіки.

Екологічне оподаткування є важливим інструментом екологічної політики, що стимулює підприємства до зменшення негативного впливу на довкілля. Його правильне та своєчасне відображення в обліковій системі сприяє підвищенню прозорості фінансової інформації та ефективності управління екологічними витратами. У контексті сучасних викликів важливим є подальше вдосконалення облікових підходів, автоматизація процесів обліку та інтеграція екологічного податку до системи нефінансової звітності, що відповідає принципам сталого розвитку.

Перелік використаних джерел

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 25.04.2025)

2. Головне управління ДПС в Харківській області. Екологічний податок. Особливості нарахування і сплати : сайт. URL: <https://kh.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/749871.html> (дата звернення 25.04.2025)

3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 22.04.2025).

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja> (дата звернення: 22.04.2025).

5. Податкова система: конспект лекцій : навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад. Гречко А.В. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 119 с.

6. Канонішена-Коваленко К. Екологічний податок від А до Я. Київ: Фундація «Відкрите Суспільство», 2017. 108 с.

УДК 338:(334.012.64+334.012.63)

Назаренко П. М., здобувачка вищої освіти,
Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара
Романова О. В., старший викладач,
Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара

РОЛЬ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Страхова діяльність є важливою складовою економіки будь-якої країни, оскільки забезпечує фінансову стабільність та зниження ризиків як для окремих осіб, так і для бізнесу. В Україні, на тлі економічних змін та глобальних викликів, страхування набуває все більшої значущості, оскільки дозволяє підприємствам і громадянам ефективно управляти фінансовими ризиками та забезпечувати захист своїх інтересів. Однак, страхова галузь в Україні стикається з низкою проблем. У даному контексті важливо дослідити роль страхової діяльності в економічному розвитку України, її вплив на фінансову безпеку та перспективи розвитку в умовах змінюваного ринку.

Страховий сектор в Україні є ключовим елементом забезпечення економічної стабільності та фінансової безпеки, особливо в умовах воєнного стану та економічної невизначеності. Через систему страхування мінімізуються фінансові ризики для фізичних і юридичних осіб, підтримується ділова активність і стабільність грошових потоків. У період зростання геополітичних загроз страхування також допомагає зменшити негативний вплив кризових подій на підприємства та інвесторів [1].